

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT:
Parohiile : 200 Lei
Particularii : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

PARTEA OFICIALĂ

No. 3795/1939

Numiri de canonici

Facem cunoscut Ven. Cler diecezan, că pentru complenirea celor trei locuri, cari, în urma trecerii la pensie a Ilustrității Sale Dr. Gheorghe Miculaș, a Ilustrității Sale Petru Tămăian și a Reverendisimului Ioan Buteanu, devin vacante în Capitlul Bisericii Noastre Catedrale, ascultând voturile membrilor capitulari, am numit de canonici ai acelu Venerat Capitlu pe

Reverendisimii :

1. Păr. Vasile Butoiu, paroh al Bisericii Catedrale și Director al Cancelariei diecezane.

2. Păr. Dr. Coriolan Tămăian, profesor al Academiei teologice din Oradea și

3. Păr. Teodor Matei, profesor de religie la Liceul de fete din Beiuș.

Reverendisimul Dr. Nicolae Flueraș, director al Liceului de băieți din Beiuș, a fost numit canonic onorar.

Oradea, la 16 Noembrie 1939.

No. 3796/1939

Concurs la catedra de religie dela Liceul de fete din Beiuș

La catedra de religie dela Liceul nostru de fete din Beiuș, devenită vacantă prin numirea Rev.mului Teodor Matei de canonic, se publică concurs cu termenul de 15 Decembrie crt.

Cererile însoțite de actele de studii se vor înainta acestui Ordinariat.

Oradea, la 16 Noembrie 1939.

No. 3822/1939

Concurs la parohia Ghida

La parohia Ghida (protopopiatul Mărghitei), care prin transferarea On.-lui Vasile Boșca la parohia Petreu, a devenit vacantă, se publică concurs la termenul de 15 Decembrie 1939.

Oradea, la 20 Noembrie 1939.

Concurs la postul de cantor din Cordău

Pentru complectarea postului de cantor din parohia Cordău, jud. Bihor, protopopiatul Central, se publică concurs pe data de 1 Ianuarie 1940.

Retribuțiuni :

8 jugh. cadastrale,
ștoalele obicinuite,
locuință.

Concurenții se vor prezenta în una din Dumineci până la data de 1 Ianuarie, aducând cu sine actele recerute.

Cordău, 27 Noembrie 1939.

Curatorul.

No. 3896/1939.

Valabilitatea carnetelor C. F. R. se prelungește

Comunicăm, că valabilitatea carnetelor actuale de reducere 50% pe C. F. R., conform adresei Direcțiunii Generale a Căilor Ferate Române cu No. 186900 R. A., se prelungește până la 31 Martie 1940, pe baza vizei din trimestrul Octomvrie crt., aplicându-se timbrele pe trimestrul prelungit.

Oradea, 30 Noembrie 1939.

Povețele firii

Firea e dela a fi, a exista, care arată ființa în concret, nu numai cum este, dar și ce fel este ca specie. Întâia consecință practică este cunoașterea felului de operație, de lucrare, de activitate. Căci ea, firea, grecește fisis, este temeiul lucrărilor active și pasive chiar; »natura est primum principium motus et quietis«, așa sună ecoul filosofiei scolastice.

Firea oricărei ființe are în sinea ei o determinare la unu, adică un fel singur și unitar de a fi și acționa, dela care nu există abatere. Toată variația, constantă și bine determinată, o poate aduce o combinație a firii din mai multe elemente, adică se poate verifica atunci când firea nu este simplă. Unitatea și statornicia nu dă greș, încât cu dreptul zice latinul că nici cu furca — acel vechiu instrument și nespus de eficace în apărare împotriva materiilor solide, dar mai ales împotriva meteriilor viețuitoare, — nici cu furca nu te poți apăra de ceea ce e odată cu firea, căci chiar punând în curs alungarea, revine. Și ceea, la ce bucuros ai renunța, ce ar fi mai bine dacă n'ar fi, dacă nu s'ar verifica, odată ce se ține de fire, este atât de înrădăcinată, se ține morțis și de mersul unitar în chipul că tocmai atunci când nu te mai aștepți, revine, de unde aceea singură constatare destinată îndemnului la incasare de lege și concluzie: năravul din fire n'are lecuire.

Ființa omenească, compusă din elemente de fire opusă, dă cele mai surpinzătoare variațiuni de lucrări. O scară întinsă de porniri e totdeauna gata înainte de orice încordare, deși nu departe le stă în față un număr nu mai mic de poticniri.

Întâiele ce-și pretind dreptul la viață, existență, primat și autonomie, au fost și rămân pornirile isvorite din elementul material al omului, din corpul uman. Istoria de ridicare și înălțare a ființei omenești la nobleța ce i-se cuvine din firea ei în traiu, și din gândul factorului creator în destinație, a cunoscut acest greu și l-a încrestat mai lapidar apostolul Pavel într-o constatare generală (I Cor. 2, 14—15.).

Întreaga fire omenească e întreagă dacă, pentru rolurile lor, se ține cont de adevărata misiune ce-o are fiecare din cele două elemente constitutive ale ei, trup și suflet. Acest mic complet din elemente incomplete are misiunea faptelor și răspunderilor. Orice neglijare și nesocotire știrbește o integritate, vatamă un drept; când prin așezarea divină a celor două elemente e mărturisită insuficiența și neîndestularea unui singur element. Pare că trupul în înfățișarea lui anume ar mărturisi o insuficiență de orientare, când cu toate că arată o lățime oarecare, rotunjimea îi este caracter general; deci originară predispoziție pentru una sau alta atitudine, așa după cum ar fi direcția venită ori nevoită. Și aci intervine elementul spiritual,

care, din contră, nu pentru aceea nu admite lature, pentru că doar ar fi egal de dispus din fire pentru ori care lature, ci pentru că nici nu are puțința de a fi prins în lature, ci rămâne impasibil și neatins față de tot ceea ce ar avea numai însemnătatea momentului și n'ar străbate timpurile.

Completul din trup și suflet dă firea omului și rămâne logic și natural că completul trebuie să joace și rolul de povățuitor. Când fără nici o considerație o pornire omenească o ia razna, fără nici o blagoslovire, e fatal ca să fie și consecințele fără blagoslovire.

Nespus de multe sunt necazurile și înmulțit e greul prin faptul că numărul pornirilor crește cu numărul elementelor din firea compusă, și mai variază apoi cu deosebirea împrejurărilor, factori activi sau pasivi din împrejurimi. Amfiteatrul acestor greutateți ale omului bine intenționat, dar lăsat pe puterile lui, poate să fie uneori o zăpăcire fatală; sau la tot cazul teren de muncire de sine și grele impasuri. O analiză a singuratecelor cazuri de sinucidere ne-ar deschide aci o cale la considerații și studii pe cari dimensiunile acestor pagini nu ni le permit. Pentru omul rău intenționat, amfiteatrul mai sus pomenit e terenul gloriilor momentane, — sforării, păcăleli etc. numite și necalificate apucături de ale oamenilor cari . . . țes o »pânză.«

Omul »creatură« nu uită că lumina minții e o lumină de orientare dar nu de exploatare nici a altuia nici a sa. E începutul erarhiei spirituale așezată în materie pentru ca s'o trezească în șoapte lină, ca să știe că o serie lungă, nesfârșită, de lumini nemateriale sunt chemate să-i dea orientarea — dacă vrea să facă uz de ele — pentru orice greu din lume. Cu alte cuvinte după dogma adagiu: celui ce face tot ce-i stă în puțință, Dumnezeu nu-i tăgăduște harul său. Adică lumina întâie e mîntea, care constată, caută și află că nu poate trece cu vederea existența altor legi, a altor norme. Pentru firea omului mîntea are acel mare rol de întregime care face ca mîntea aproape să se confunde cu însași firea, de unde a fi »în fire« e tot una cu a fi »cu mîntea la loc«, a judeca, deci a fi orientat, povățuit; pe când a »ieși« sau a »scoate din fire« e tot una — în limbajul nostru românesc, cu a »ieși« sau a »scoate din minți.«

Mîntea vede departe, cumpănește, judecă. Strălucit de bine este prezentat acest fapt de fericitul Augustin în cartea 10, capitol 6 din Confesiuni; știricind despre Dumnezeu: »am întrebat pământul, și a zis: nu sunt, și toate câte sunt întrânsul acelaș lucru mi-au spus. Am întrebat marea și afunzimile, peștii și toate viețuitoarele din apă și au răspuns: Nu suntem Dumnezeuul tău, caută deasupra noastră. Am întrebat aerul mișcător și mi-a răspuns cu toți locuitorii lui: se în-

șeală Anaximene¹⁾, nu sunt D-zeu. Intrebați cerul, soarele, luna și stelele; și mi-au zis: nici noi nu suntem D-zeu pe care-l cauți. Și am spus tuturor celor din jurul meu: ați spus că voi nu sunteți D-zeul meu, dar spuneți-mi ceva despre el. Și au strigat cu glas mare: El ne-a făcut pe noi. Intrebarea mea a fost gândul meu și privirea mea, iar răspunsul lor a fost felul lor și înfățișarea lor... Au nu tuturor se arată aceasta înfățișare a lumii? Pentru ce dar nu vorbește la fel tuturor ființelor? Animalele fără îndoială, mici sau mari, o văd; dar nu pot s'o întrebe câtă vreme nu au mintea în ele care să fi așezată deasupra simțurilor să judece. Oamenii însă pot să întrebe pentruca să înțeleagă cele nevăzute ale lui Dumnezeu din lucrurile văzute pe care le-a creat.»

Povețele firii nu sunt autonome și independente,

nici nu pot opera în domeniul lor ca proprietate exclusivă, ci trebuie să țină cont și de alte legi de alte norme ale lui Dumnezeu: legea naturală, legea pozitivă a lui Dumnezeu, cu toate derivatele lor din instituțiile sociale, tot ale lui Dumnezeu.

Orice slăbiciune, de proprie inițiativă, sau de altul ținută și angajată, e izvor de rea povăț, rău sfetnic. Adevărata povăț a firii e ceea ce ține cont de toată legiuirea de bine și spre mai bine; de acel »cel sfânt să se sfințească cel drept să se îndrepteze«, străbătând un curs cu lege ca un astru sus sau jos. O calitate individuală, bună, poate să aducă cu sine și să dea înlesnirea în eforturi, tot spre adevăr și bine, lege și dreptate, singurele cu drept la viață.

G S.

¹⁾ Anaximene (c. 590—528 a. c.) filosof grec, din Thales hilozoist care socotește aerul ca dintru început, primul principiu.

La trei decenii dela moartea lui Augustin Bunea

Deși n'a avut corespondență bogată, aranjând între patru ochi chestiunile mai importante ale vieții sale totuși ici-colo se găsesc prețioase scrisori a celui ce a fost o glorie a întregului Românism și una din cele mai îndreptățite mândrii ale Bisericii noastre unice: canonicul Augustin Bunea.

Câteva scrisori — abia trei — găsim în arhiva personală a regretatului nostru fost prepozit Iacob Radu.

Convinși că nu se poate face istoria literară, cu atât mai puțin culturală ori biografie fără asemenea documente, publicăm cu ortografie modernă amintitele trei scrisori, caracteristice pentru raporturile dintre doi preoți de mare valoare ai Bisericii noastre.

I.

Blaj în 3. IV. 1902.

M. Onorate și iubite frate Iacobe!

Iți mulțumesc pentru bunăvoința cu care stăruiești pentru răspândirea scrierii mele: »Vechile Episcopii«. Astăzi ți-am expediat 10 exemplare pentru suma trimisă 26 coroane. Mai târziu voi trimite prin »Unirea« și liste de prenumărare, dar și până atunci s'ar putea deschide o listă la inteligența din Lugoj, și mai vârtos la ce ar fi bine să se răspândească cartea mea în clasa cultă a greco-orientalilor (vezi capitolul ultim: Concluziuni). Eu sunt de părere, că numai prin o acțiune puternică pe terenul literar vom putea mântui biserica noastră de cutropire. Acesta este motivul, pentru care eu îmi jertfesc nu numai sănătatea, ci chiar și puținul ce-l pot agonisi, întru ajungerea scopului mare ce, ca preoți, toți trebuie să-l avem.

Se înțelege de sine că, dacă nu voi fi sprijinit, va trebui să curm lucrarea începută, care nu este în proporție cu veniturile mele modeste.

O carte mare tipăresc acuma, care va arunca lumină deplină asupra chipului, în care s'a făcut neunirea în Ardeal. Totul este documentat, dar pentru aceea mă și costă mult.

Iată motivul, pentru care mă simțesc foarte obligat tuturor celor ce mă sprijinesc întru acoperirea cheltuielilor de tipar, căci alta nu aștept și pe toți aceștia îi socotesc de cooperatori la munca mea cea grea întru felurite alte ocupațiuni.

Te rog împărtășește Ilustrității Sale Preașf. D. Episcop respectuoasele mele salutări, și complimente fratelui Boroș iar D-ta, primește cordială salutare dela al D-tale iubitor în Cristos frate.

(ss) Augustin Bunea

II.

Blaj în 23. IV. 1902.

Reverendisime în Cr. Frate!

Cu mare bucurie am aflat despre numirea Rvsm. Frăției Tale de vicar foraneu la Hațeg. Te felicit din inimă și-ți doresc dela bunul Dumnezeu sănătate și putere ca, cu ajutorul darului ceresc, să poți ilustra și Frăția Ta Rsmă scaunul vicarial, în care ai avut antecesorii atât de iluștri.

Urându-ți și sărbători fericite, cu frățeasca îmbrățișare mă însemn al Rsm. Frăției Tale umilit frate în Cr.

(ss) Dr. Aug. Bunea, canonic

III.

Reverendisime și iubite în Cr. Frate!

Azi mi-am luat voie a-ți trimite 20 exemplare

din scrierea mea »Ierarchia Românilor«. Te rog, desfă-le la cărturarii din Hațeg și pe la preoții și învățătorii din jur. Țin mult, ca această carte să se răspândească în cercuri cât se poate de largi, în interesul adevărului și al cunoașterii

mai temeinice a trecutului nostru: Cer scuze pentru incomodare și Te rog să primești asigurarea deosebitei stime dela fratele în Cr.

(ss) Dr. Aug. Bunea

Blaj, 19. IX. 1904.

Comunicat de I. GEORGESCU

Idei în legătură cu AGRU

Ziarul »Tribuna« din 5 Nov. a. c. într'un articol cu titlul »O nouă armă în slujba războiului« ocupându-se de foloasele radiofoniei în slujba războiului actual, într'altel scrie: »Interesante sunt cursurile ce se țin de câteva zile încoace la un post de emisiune sovietică pentru »misionarii« ateii din Polonia. E vorba de »misionarii« cari au sarcina de a propaga ateismul și a izgoni credința creștină din inima poporului de pe teritoriile ocupate de soviete. Propagandiștilor ateii li se atrage atenția să fie foarte prudenți în activitatea lor, căci e mai ușor să vâri o credință, decât să o scoți din capul cuiva. Să nu vă legați întâiu de clopotele bisericilor, ca să le îndepărtați dela locul lor, căci se poate întâmpla să-și găsească apărători fanatici, ci căutați să înlăturați mai întâi ideea de Dumnezeu, explicând totul pe cale naturală și stărind pentru inexistența supranaturalului.«

Stai uimit în fața perseverenței și tenacității cu care acești fii ai iadului caută să smulgă din inima creștinilor ideea de Dumnezeu. Cu câtă iscusință diabolică prescriu rețete de propagandă ateistă. Și când te gândești la ravagiile ce le fac acești oameni — desbrăcați de orice sentiment omenesc, — în rândul credincioșilor, nu poți condamna îndeajuns lipsa de activitate a preoților în cadrul asociațiilor parohiale, fie acele Reuniuni Mariene, Agru sau altele.

Cunoaștem cu toții greutățile ce le intimpină preotul în pastorație, ca: lipsa de înțelegere a enoriașilor și atitudinea lor refractară față de orice inițiativă a preotului. Dar toate aceste obstacole trebuiesc învinse în fața primejdiei ce ne paște. Au trecut vremurile când credincioșii se mulțumeau cu slujbele din Dumineci și sărbători. Azi preotului i se cere să facă pastorație individuală și colectivă, i se cere să fie un adevărat apostol, un misionar până la jertfirea de sine. Credincioșii zilelor de azi așteaptă dela preot, să-i lămurească asupra diferitelor idei ce circulă zilnic în lume, sunt dornici de a fi lămurii asupra diferitelor curente sociale etc. Unde va putea preotul mai bine să se achite de aceasta obligațiune de păstor dacă nu în cadrul Agrului? Atunci când comuniștii sunt în stare să mobilizeze o armată întreaga împotriva Bisericii lui Cristos, noi preoții să nu fim în stare să ne aruncăm în luptă cu tot elanul, pentru un scop atât de ideal și sfânt: Dumnezeu și Biserica Lui? Să punem deci în mișcare Agrul. Să ne folosim

de toate mijloacele ce ne stau la dispoziție ca să strângem în jurul nostru credincioșii parohiei, pentru a-i lămuri, instrui și lumina asupra diferitelor chestiuni sociale, religioase, morale propuse de Biserică.

Poate vor fi unii cari se vor întreba; când și unde? Răspund: Dumineca după masă, în cadrul ședințelor lunare s'au săptămânale ale Agrului, în localul școlii și a Căminelor Culturale. Este anotimpul ce-l mai potrivit ca să ținem aceste ședințe. Oamenii dela sate în marea majoritate au terminat cu lucrul câmpului, deci au timpul disponibil și suficient să participe timp de o oră s'au două la ședință agristă. Mai avem la îndemână și copiii dela școală cu cari putem înjgheba un program bogat și variat și totodată și instructiv, de unde nu v'a lipsi conferința preotului s'au a unui intelectual din sat. E locul să amintesc aci așa numitele »Comunicări« luate din vieța Bisericii, citite de preot din reviste și ziare. Că ce înflință au aceste comunicări asupra credincioșilor o știu numai aceia cari le-au încercat. Îmi amintesc de când eram preot într'o parohie din Bihor și la o ședință agristă le-am cetit credincioșilor, cum într'o comună Comitetul Agrului a colectat cereale pentru cei săraci. N'am terminat încă bine comunicarea când s'a făcut propunerea să-i urmăm și noi, ceace s'a și făcut. S'au adunat cereale și pe Crăciun s'au împărțit celor nevoiași. Vă puteți închipui ce mulțumire sufletească, ce bucurie sinceră creștinească a simțit organizația că a putut ajutama pe cei săraci.

Deci, Frați preoți, luați inițiative, țineți ședințe agriste, nu lăsați pe credincioși pradă sectanților, și să-și petreacă timpul de Duminecă în aerul îmbăcsit al cârciumelor, ci-i aduceți la pășunea cea bună, hrânindu-i cu cuvântul Evangheliei.

Inchei acest articol cu următoarele versuri luate din imnul »Chemare« scris de Păr. Ion Gârleanu.

„E sfânta luptă'n toiū,

Cu steagul crucii sus.

În Agru Frați.

Dușmani primejdioși

Ne stau cu ură'n drum,

Prin Agru toți.

Să ne-apărăm acum

Credința din strămoși,

Prin Agru toți.

Păr. Virgil Munteanu

Vizita Ex. Sale Cortesi la Oradea

În zilele de 4, 5 și 6 Noemvrie a. c., invitat de I. P. S. Sa Episcopul Frenjiu, Ex. Sa Filip Cortesi, Nunțiul Apostolic al Poloniei, a vizitat Oradea. Ex. Sa era însoțit de Mons. Luigi Borettini, secretarul Nunțiaturei Apostolice din București. Cu acest prilej, în casa ospitalieră a Ex. Sale Episcopului, clerul din centru a avut puțința să ia contact cu înaltul oaspe, reprezentant al S. Scaun Apostolic în țara vecină și prietenă, acum martiră a drepturilor sale sfinte.

În timpul șederii sale în Oradea, Ex. Sa Cortesi a vizitat Catedrala Episcopală, precum și diferitele instituțiuni ale eparhiei. Așa, încă în ziua sosirii, Sâmbătă, a vizitat Școala Normală Română Unită, exprimând distincției ei director Rev. mul Cornel Sabo, înalta sa satisfacție pentru felul cum e condusă această școală veche românească și creștină, și semnând o apreciere elogioasă la adresa ei în Conдика vizitelor. Tot atunci Ex. Sa a mai vizitat și monumentală Catedrală latină precum și palatul episcopal. În dimineața următoare a săvârșit liturghia comunității în Capela Institutului Notre Dame de Sion, apoi surorilor întrunite în sala obișnuită, le-a adresat o scurtă cuvântare. După masă Nunțiul Poloniei a făcut o vizită, care va rămâne memorabilă, la Academia noastră teologică, însoțit de Ex. Sa Episcopul Frenjiu, Msgr. Luigi Borettini și Rev. mul Ioan Georgescu. În sala mare a Academiei, unde mai erau de față Ilustr. Sa Rectorul Dr. Gheorghe Miculaș, M. On. Gh. Barna, profesor, Păr. I. Gârleanu, Păr. Dr. Gavril Stan și Păr. Dr. Coriolan Tămăian, studenții l-au primit cu »Acclamationes la 4 v. bărb. de N. Praglia, iar clericul Petru Anca, i-a adresat, în l. franceză, o cuvântare omagială, remarcând, între altele, vrednicile Poloniei care a dat omenirii și creștinătății sfinți mari ca: S. Casimir, S. Stanislau Kostka, S. Iosafat, S. Andrei Bobola, pe Ioan Sobieski eliberatorul Vienei etc. Chiar renașterea literaturii și a conștiinței latine a poporului român s'a făcut de marii cronicari ai Moldovei: Ureche, Costin etc., cari au fost elevi ai Jezuifilor în Polonia. Iată de ce poporul român nu poate privi cu nepăsare tragedia acestei națiuni amice. Ex. Sa a binevoit a răspunde în limba latină, dându-le povești înțelepte pentru viața lor de seminar și pentru apostolatul de mâine. Vădit emoționat își aduce aminte de largă și creștineasca ospitalitate a poporului român acordată atâtora din refugiații polonezi. Corul a mai cântat »O Fecioară« de Tomadini, apoi în acordurile urării Mulți ani de Fr. Hubic, înaltul oaspe părăsește Institutul. În ziua următoare, Luni, Ex. Sa a slujit Liturghia comunității în Capela Seminarului teologic, iar după masă a plecat spre București, fiind însoțit la gară de clerici și de numeroși preoți din Oradea în frunte cu Episcopul.

Cu prilejul acestei vizite. Păr. canonic I. Georgescu a cerut și a primit dela Ex. Sa Cortesi un prețios autograf la adresa presei catolice din România, pe care îl redăm și noi:

»Foarte bucuros urmez dorința arătată de a trimite, precum fac cu aceste rânduri, salutarea mea plină de binecuvântări Presei catolice românești reprezentate de patru foi săptămânale.

N'aș putea să arăt mai bine dorința mea decât urând să se organizeze în România »Presa Bună« după asemănarea celei statornicite în Franța, dată ca pildă tuturor țărilor de către nemuritorul Papă Pius XI.

Nimic mai trebuincios și mai binefăcător decât această operă în timpuri ca ale noastre, când, în năvălirea de teorii și sisteme înșelătoare, multora li se întâmplă să se întrebe, unde este adevărul și binele unde e greșala și răul?

Să poată Presa catolică românească bine organizată și îndrumată să ridice tot mai sus idealul evanghelic ce înfrățește oameni și popoare în lumina adevărului și a dragostei, și în unitatea credinței în Cristos să pregătească izbânzi tot mai mari Țării.

Cu această sinceră urare din inimă, doresc să arăt nobilei Națiuni române respectuoasa mea simpatie și totodată recunoștința mea pentru generoasa și buna primire făcută fiilor părăsiți, Polonii, care pe ospitalierul ei pământ au căutat un adăpost prietenesc.»

Ex. Sa Cortesi
Nunțiu Apostolic al Poloniei

— **O nouă Nunțiatură Apostolică.** L'Osservatore Romano din 20—21 Noemvrie a. c. aduce știri că S. Scaun a înființat o Nunțiatură Apostolică în Uruguay cu sediul în Montevideo. În fruntea ei a fost numit Exc. Sa Albert Levame, arhiepiscop titular de Chersonoz.

— **Congresul euharistic internațional.** Se anunță oficial că al XXXV Congres euharistic internațional ce trebuie să se țină în Septemvrie 1940 la Nice în Franța, din cauza evenimentelor internaționale a fost amânat pe o dată ce se va fixa după terminarea războiului actual. Rămâne fixat orașul Nice ca loc unde se va ține congresul, iar pregătirile continuă să se facă sub președenția Exc. Sale Paul Rémond, episcopul acelei eparhii.

In jurul enciclicei „Summi Pontificatus”

L'Osservatore Romano (28, 10. 39) aduce în întregime atât textul latin, cât și cel italian al întâiei enciclice a Papii Pius XII.

Întâia enciclică a oricărui Papă e foarte importantă, fiind un fel de expunere de program al viitorului pontificat.

Cu deosebire importantă e, însă, această enciclică »Summi Pontificatus«. E una din cele mai mari și mai vaste, ca orizont și adâncime. Cuprinde 10.000 de cuvinte. Joi (26. 10. 39) S. Părinte a făcut personal ultima revizie a acestui valoros document pontifical, făcând câteva modificări. Manuscrisul odată pus la punct, a fost dat Tipografiei poliglote Vaticane, care l-a cules în după amiaza acele zile și în o parte a serei și nopții.

În același timp ies edițiile : italiană, franceză, germană, engleză și spaniolă.

Apar ample rezumate oficiale în limbile : olandeză și poloneză. (Când vor apărea și în cea română ? Notăm, în treacăt, că traducerea în întregime a acestei enciclice a făcut-o păr. canonic I. Georgescu și în curând se tipărește în editura ziarului Farul Nou din București).

Am dat în numărul trecut o privire sumară a celor cuprinse în această monumentală lucrare.

Aici notăm ce bine vede S. Părinte din înălțimea Vaticanului, acest unic în felul său punct de observațiune al globului, toate relele de care suferă omenirea de astăzi. Constatările principale, făcute de acest epocal document au făcut și până acum ocolul presei mondiale.

Lipsa de unitate și păgânismul ce a pricinuit caosul lumii moderne sunt magistral înfățișate. Nimeni mai mult decât actualul Papă care a fost atâtă timp Nunțiu apostolic în Germania, legat pontifical la două istorice ocaziuni în Franța, care a vizitat, ca Secretar de Stat al Vaticanului cele două Americi și e unul din cei mai studioși oameni ai timpului nostru, nu era mai indicat să dea omenirii aceste mântuitoare lecții. Plecând dela enciclicele nemuritorului său înaintaș Leon XIII, el pune la punct ca niciodată până acum marea chestiune internațională. Această enciclică poate fi considerată pe dreptul ca o »Magna Charta libertatum omnium nationum«. Dacă Societatea Națiunilor activa dela început în sensul acestor înalte directive, multe (dacă nu toate) greșeli politice internaționale se evitau și astăzi nu ne-am găsi în pragul unui nou războiu al tuturor contra tuturor.

Dar mai bine mai târziu, decât nici odată. Poate că omenirea se va desmeteci în clipa din urmă din păgânească ei beție de ură și de sânge și va asculta de glasul blândului Păstor, înfrând toată în țarcul unic mântuitor al Domnului Cristos.

Actuala enciclică e un preludiv la acel Nou Ev Mediu creștin, pe care-l visează atâtea suflete generoase ale societății de astăzi.

Acum înregistrăm câteva ecouri, care arată extrema importanță a enciclicei. Ziarele italiene reproduc sau în întregime sau în părțile cele mai caracteristice noul document. În aceste cercuri face o impresie deosebită emoționanta pomenire a Poloniei. »Sângele atâtor oameni, chiar al celor ce nu sunt ostași« — zice S. Părinte — »înaltă glas de durere, mai cu seamă din iubita națiune a Poloniei . . . «

Cei care și de data aceasta fac grup aparte și se scot din șirul neamurilor creștine — precum de fapt sunt și scoși dela așa numita »Reformă« a lui Luther încoace — sunt Nemții. În ziarul național socialiste nu e nici un cuvânt despre osândirea păgânismului și totalitarismului modern, cu atât mai puțin despre reînvierea Poloniei pe care S. Părinte o preconisează de pe acum. Cum ar îndrăzni această presă care n'are decât o calitate : a capului plecat și a tuturor renegărilor, să-și desavueze șeful ?

Dar ce n'are curaj să spună agenția D. N. B. spune presa neutră. »Tribune de Lausanne« scrie : »Două evenimente penibile pentru regimul Hitlerian : enciclica papală și votul Senatului American«. »National Zeitung« din Basel (Șvețera) observă că din felul cum Papa vorbește despre Polonia se vede limpede că Vaticanul nu va ierta celui de al treilea Reich că a dat o mare parte a Poloniei, stat cu vechi tradiții catolice, pe mâna călăilor bezbojnici. »Telegraaf« din Olanda remarcă faptul că nici odată păgânismul și ateismul de Stat n'au fost mai demn înfierate ca în prezenta enciclică. — »New-York Times« semnalează scopurile enciclicei ca pe unele ce sunt vrednice de strădaniile tuturor oamenilor de bunăvoință.

Mai importante decât aceste comentarii și ecouri de presă ni se par miile de scrisori de adesiuni și felicitări ce S. Părinte zilnic primește din toate punctele globului dela cetitori necatolici.

Ion CEPARU

— **Distincție papală.** În 30 Noembrie a. c. a avut loc la Nunțiatura Apostolică din București o solemnitate în cadrul căreia i s'a remis d-lui Constantin Bursan, membru în Consiliul Superior al F. R. N., ordinul »Sf. Silvestru Papa« în grad de comandor. La solemnitate au asistat : Exc. Sa Andrei Cassulo, Nunțiu Apostolic ; Exc. Lor : Mitropolitul Alexandru Nicolescu, Episcopii : Valeriu Tr. Frențiu, Iuliu Hossu și Ioan Bălan ; protopopii : M. On. Dr. Iuliu Rațiu, Deva ; Virgil Pop, Hunedoara ; Ioan Miclea, Petroșani precum și câțiva intelectuali fruntași din Deva.

Episcopul Samuil Vulcan

Contribuții la o comemorare

de V. Bolca

Această luptă el a purtat-o până la sfârșitul zilelor sale (1839) și ea se poate judeca sub raportul *tendințelor și rezultatelor* pe care le-a dat.

Până acum s'au exprimat păreri mai mult asupra punctului întâi, prezentând sforțările lui Vulcan în Banat și Crișana ca păgubitoare intereselor noastre naționale, servind unor ținte streine și stârnind o sterilitate și păgubitoare luptă fratricidă.¹⁾

Motivele luptei lui împotriva tendințelor de hegemonie sârbească peste ținuturile locuite de Români le-am examinat în paginile precedente, iar justificarea lor o găsim în atitudinea contemporanilor fruntași din aceste regiuni. O întrebare firească se pune: Dacă tendințele lui Vulcan erau în contra intereselor noastre românești din aceste părți, de ce nu s'a ridicat împotriva lor protestul măcar a unui fruntaș român contemporan, începând dela Țichindeal până la profesorul *Alexandru Gavra*? Dimpotrivă! Toți sunt alături de dânsul, unii dintre ei îl cercetează, des sunt în strânsă corespondență, schimbă păreri, primesc sfaturi și ajutoare; servind aceeași cauză a națiunii, atât de scumpă tuturor. Oamenii aceștia trecuseră peste o experiență dureroasă, din care o palidă icoană ni s'a transmis și nouă prin scrisorile și protestele contemporanilor și în deosebi prin memoriul lui *Moise Nicoară*, care ne relevă 57 de cazuri din seria de abuzuri pe care le suporta poporul din partea unui neam strein, care-i hirotonea preoți recrutați dintre servitori, iar parohiile se scoteau la mezat.²⁾ Episcopul Orășii a răspălit, măcar în parte, seria de umilințe ce a îndurat neamul nostru în aceste părți, știrbind amorul propriu sârbesc, ce se credea omnipotent și-i deschise calea iremediabilă a declinului.

Fără cu aceste date, smulse din sbuciumul epocii, argumentele contrarii, care vroiesc să prezinte pe Vulcan în activitatea sa ca pe o unealtă a »catolicismului maghiar«³⁾ nu pot fi calificate decât drept invenții naive ale mentalității vremurilor noastre. Maghiarismul, la data când Vulcan începuse acțiunea în această direcție, nici nu-și făurise un plan de cuceriri împotriva naționalităților nemaghiare și toată politica națională a episcopului Orădean repudiază în mod categoric o asemenea interpretare.

¹⁾ Vezi *Dr. Gheorghe Ciuhandu: Episcopul Samuil Vulcan și Gherasim Raftu, Arad — 1936* și discursul episcopului *Roman Clorogariu*, pe când era director al școlii normale din Arad, cu ocazia jubileului de 100 de ani al institutului, în 1912, publicat în „*Românul*” din Arad, N. 244, din 17 Noembrie 1812.

²⁾ *Șt. Lupșa*: op. cit. pag. 57—59.

³⁾ *Dr. Gh. Ciuhandu*: op. cit. pag. 7.

Cât privește luptele »fratricide«, unul dintre argumentele prin care se caută condamnarea țelurilor sale, și acesta e susceptibil la interpretări. Oare ele nu sunt în bună parte și opera unui clar ignorant care, denaturând înțelesul dogmelor și al practicelor rituale, făcea din învățătura catolică o sperietoare, menită să ducă sufletele în focul nesfârșit al iadului? Și oare s'a mai pomenit ca un comandant, care poartă o luptă pentru un ideal viu, cu priceperea cuvenită, să fie condamnat pentru că în ciocnirile cu dușmanii a fost silit să jertfească un număr oarecare de luptători, sau chiar o oștire întreagă?! Argumente sentimentale de categoria de mai sus cad dela sine. Episcopul Vulcan a luptat pentru un crez cu cadre bine definite, cu o rezonanță profundă în masele românești și activitatea sa nu poate găsi un alt criteriu de apreciere decât cel al rezultatelor pe care le-a dat.

Acestea sunt:

Pe teren politic, *grupează o generație întreagă în jurul crezului nostru național, prin care oprește ofensiva națională sârbească peste ținuturile de Sud-Vest, locuite de Români. A inițiat și contribuit la înjgheburile învățământului național pentru clasa de jos a poporului, intervenind ca să se numească directori ai școlilor naționale din sânul neamului nostru și a depus toate sforțările ca să se deschidă o redută formidabilă de pregătire a conducătorilor spirituali pentru națiunea română din Zărand, Crișana și Banat, care luă ființă prin școala normală din Arad. (1812). Prin luptele sale a pregătit emanciparea bisericii românești de sub tutela sârbească. În anul 1829 eparhia Aradului primește întâiul episcop român în persoana lui Nestor Ioanovici, pentru ca reparația definitivă să vină abia în anul 1864.*

Toate aceste sforțări vădesc o personalitate bine înzestrată, un spirit înalt, dotat cu perspectiva necesară, din care mânuiește un plan unitar de comandă, pe care, în mijlocul complexelor probleme ale vremii îl urmărește cu perseverență o viață întreagă. Preocuparea de a grupa elementul românesc pe întreaga frontieră de Vest a rezistenței noastre în jurul unui crez sortit să făurească unitățile combatante, întâlnește în el pe cel dintâi precursor priceput și ilustru. Un merit pe care credem, nu i-l va contesta nimeni.

— **Consistor papal.** S. Părinte Piu XII va ține în 11 Decembrie a. c. Consistor Secret pentru numiri de episcopi în scaunele vacante.

CRONICI

— Joi în 30 Noemvrie a. c., sărbătoarea S. Andrei Apostolul, Ex. Sa Nunțiul Apostolic din București, Andrei Cassulo, a împlinit 70 de ani. „Vestitorul” îi exprimă cu acest prilej, urări respectuoase de viață lungă și activitate rodnică.

— Serbarea „Falangei Sf. Cruci”. Din activitatea extrascolară a unor tineri zeloși, elevi ai Școlii Normale Unite din Oradea, constituiți în falanga de cinstire a Sf. Cruci, s’a înjghebat, în 19 Noemvrie, o înălțătoare și în același timp recreativă serbare, la Școala Normală Română Unită din Oradea. A asistat un public numeros și select, în frunte cu Ex. Sa Episcopul Dr. Valeriu Traian.

Programul începe cu corurile: »Cu crucea înainte« și »Crucea de mesteacăn«, după care urmează cuvântarea elevului T. Pescariu, cl. VIII: »Ce suntem și ce vrem«, în care arată ce este și ce scdp are Falanga: »Este o grupare de tineri, cari vreau să cinstească sf. Cruce și prin ținuta lor fermă de creștini activi să-o facă să-și reocupe locul ce i-se cuvine în societate«. Urmează apoi tablouri și declamări înălțătoare și pline de avânt, după care partea distractivă, piesele: »Gură Strâmbă« și »Capul lui Ramses II.«, reușite localizări înveselitoare, izbutesc să alunge depe frunții norii neliniștitori, provocați de greutatea prin cari trecem. »Hotarele sfinte«, bine interpretată declamare de elevul Pali Florian, a întărit și însuflețit asistența, care intonând Imnul Regal, a părăsit sala.

— Teologii noștri în Frontul Național Studențesc. În 21 Noemvrie a. c. clericii Academiei noastre teologice, în cadrele unei frumoase festivități au aderat la »Frontul Național Studențesc«. Cu acest prilej Păr. prof. Gh. Barna comandantul Cohortei, într-o scurtă cuvântare a arătat întreg devotamentul ce trebuie să-l aibă cu toții, îndeosebi studenții față de M. Sa Regele Carol II, înțeleptul îndrumător al destinului Neamului. Apoi spune: »Preoții Bisericii Unite au fost totdeauna la culmea chemării lor atât pe terenul religios cât și pe cel național. Preoții români în aceste finuturi urgisite au luptat cu graiul și cu fapta. Deși uneori graiul a slăbit, dar ei au fost aceia cari au aprins sufletele«.

Mai vorbește studentul Florian Deheleanu an IV, apoi cu un elan impresionant studenții cântă Imnul Regal și votează următoarea moțiune de aderare: »Studenții Academiei teologice române unite din Oradea, întruniți azi 21 Nov. a. c. în ședință extraordinară sub conducerea Păr. Prof. Gheorghe Barna, au hotărât în unanimitate și cu entuziasm încadrarea în Frontul Național Studențesc.

Convinsi fiind că noua organizațiune va fi în adevăr o școală de educație națională culturală și socială pentru întărirea forțelor morale și fizice ale tineretului studențesc român și că are menirea să desvolte în toți sentimentul iubirii de Patrie, de Neam și de Rege, sentimentul solidarității naționale, spiritul de jertfă, deprinderea împlinirii datoriei, a punctualității, precum și sentimentul onoarei, răspundem cu tot elanul nostru tineresc chemării Țării și Regelui, și votăm din suflet această moțiune de aderare la Frontul Național Studențesc în care de azi înainte ne considerăm înrolați din dragoste neajmunită și total devotament față de Patrie, de Neam și de Rege«.

S’au trimis dela aceasta întrunire telegrame omagiale M. Sale Regelui, I. P. S. Sale Episcopului, D-lui Comandant General N. Hortolomei și D-lui Comandant al Diviziei Fr. N. St. Prof. Alex. Borza—Cluj, căreia îi aparține Cohorta Academiei noastre.

— Epistolă enciclică. Cu data de 1 Noemvrie, Papa Piu XII a trimis episcopatului Statelor Unite ale Americii o epistolă enciclică, din prilejul unui veac și jumătate dela constituirea ierarhiei bisericești în acea republică. S. Părinte elogiază în ea minunata activitate a clerului, expansiunea bisericii, viața creștinească și alipirea poporului față de credința catolică, ilustrează sfințenia familiei și dreptatea socială, apelează la bunăînțelegere a tuturor și în fine îndeamnă clerul la progres în știința lucrurilor dumnezeiești și omenești și dă prețioase îndrumări pentru o norocoasă deslegare a problemei sociale, care de multă vreme turbură Statele și răspândește între diferitele clase ale cetățenilor ura și neînțelegerea. »Punctul fundamental al chestiunii sociale — zice — e acesta, că bunurile create de Dumnezeu pentru toți oamenii să ajungă în chip cuviincios la toți, după principiile dreptății și ale dragostei«. Istoria mărturisește că în toate timpurile au existat bogați și săraci, și neschimbata condiție a lucrurilor omenești face să prevedem că așa va fi întotdeauna. E providența care a stabilit că pentru deprinderea virtuților să fie în lume bogați și săraci; dar nu vrea ca unii să aibă bogății exagerate, iar alții să fie în așa strâmtorare încât să le lipsească și cele trebuincioase vieții. De aceea îndeamnă la rugăciunea Scripturii: »Bogăție și sărăcie nu-mi da, o Doamne, ci-mi rânduește numai cele de lipsă și cele de ajuns«. Dacă cei ce au mijloace sunt datori, din caritate, să ajute pe cei lipsiți, cu cât mai tare sunt datori să dea ce e după dreptate. Salarul muncitorilor trebuie să fie de ajuns lor și familiilor lor. Dacă s’ar respecta această învățătură a Bisericii, rezumată atât de frumos în enciclica de față!